

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
الهِیْ اَنْطَقْتَنِیْ بِالْهَدٰی وَ الْهَمْنِیْ التَّقْوٰی

جلسه اول

عناوین بحث

1. هدف خلقت و عمل
2. انسان خاسر
3. ظهور و بازگشت عمل به انسان در آخرت
4. درخواست بازگشت برای انجام عمل صالح
5. ثبت اعمال و شاهدان اعمال
6. وزن کشی اعمال
7. عدل الهی و عقوبت ابدی برای اعمال غیر ابدی
8. جزای عمل در دنیا
9. عمل جوارحی و عمل جوانحی و انواع عمل
10. ملک (ظاهر) و ملکوت (باطن) عمل
11. اثر عمل بر روی انسان اثرگذاری روح اعمال بریکدیگر در نفس انسان
12. انسان عمل ساز است و عمل انسان ساز
13. کیفیت عمل اخلاص
14. اخلاص
15. نیت صادقانه
16. پذیرش و قبولی و کمال عمل
17. حسن عمل و احسن عمل او اءصوب عمل
18. تاثیر اعمال بر روی یکدیگر و حبط اعمال
19. از شاکله در انسان

دلیل افرینش: انسانهایی که احسن عمل میکنند در بوته آزمایش شناخته شوند

1. الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ سوره 67, آیه 2

2. وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَلَئِنْ قُلْتُمْ إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ سوره 11, آیه 7

3. إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا سوره 18, آیه 7

4. لِيَجْزِيََهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ سوره 24, آیه

5. وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَلِتُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ (جائیه) 38

هدف آفرینش انسان

قرآن کریم می‌فرماید: «هدف آفرینش انسان» علم - رحمت - ملاقات - آزمایش - پرستش و بازگشت به سوی خدا می‌باشد.

کدام یک از موارد فوق اصلی است و کدام یک فرعی می‌باشد.

مفسرین: «ملاقات با خداوند» و «به سوی خدا رفتن» اصل باشد زیرا **خود خداوند تبارک و تعالی** به **عنوان هدف عالی خلقت انسان و هدف نهائی کمال انسان**، مطرح است.

انسان به سوی او حرکت می‌کند و به عنوان مقدمه‌ای برای این حرکت به انسان «علم» داده می‌شود؛ و در این مسیر «آزمایش» می‌شود؛ وقتی در آزمایش‌ها موفق شد و به «پرستش»

پروردگار نائل آمد «رحمت الهی» بر او نازل می‌شود و به «کمال نهائی» که خداوند تبارک و تعالی و ملاقات با اوست خواهد رسید. بنابراین می‌توان گفت: که این اهداف در طول همدیگر هستند، به

عبارت دیگر هر کدام مقدمه‌ای است برای تحقق دیگری، و می‌تواند همراه همدیگر نیز مطرح بشود. و گاهی هر کدام در مراحل، مقدمه یکدیگر واقع می‌شود تا انسان به هدف نهایی یعنی «ملاقات

پروردگار» نائل شود.

الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

• **قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا** بگو: «آیا شما را از زیانکارترین مردم آگاه گردانم؟»

• الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا [آنان] کسانی اند که کوشش‌شان در زندگی دنیا به هدر رفته و خود می‌پندارند که کار خوب انجام می‌دهند.

• أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا [آری،] آنان کسانی اند که آیات پروردگارشان و لقای او را انکار کردند، در نتیجه اعمالشان تباه گردید، و روز قیامت برای آنها [قدر و] ارزشی نخواهیم نهاد.

• والعصر ان انسان لفي خسر الا الذين امنوا و عمل صالحات

أَعْمَالُهُمْ كَسْرَابٍ

• وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسْرَابٍ بِقِيَعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمَانُ مَاءً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فَوَقَّاهُ حِسَابَهُ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ (۳۹)

• و کسانی که کفر ورزیدند کارهایشان چون سرابی در زمینی هموار است که تشنه آن را آبی می پندارد تا چون بدان رسد آن را چیزی نیابد و خدا را نزد خویش یابد و حسابش را تمام به او دهد و خدا زودشمار است (۳۹)

عمل اندوخته و سرمایه ابدی انسان (ره توشه)

1. ظهور، تجسم عمل و بازگشت عمل به انسان در آخرت

ظهور و بازگشت عمل به انسان در آخرت

• لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَأَنْفُسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ

هدایتِ آنان بر عهده تو نیست، بلکه خدا هر که را بخواهد هدایت می‌کند، و هر مالی که انفاق کنید، به سود خود شماست، و [لی] جز برای طلب خشنودی خدا انفاق مکنید، و هر مالی را که انفاق کنید [پاداش آن] به طور کامل به شما داده خواهد شد و ستمی بر شما نخواهد رفت.

• وجه الله : در بعضی آیات به معنی ذات خداوند و در بعضی به معنی رضایت خداوند، بعضی به معنی کرده اند برای توجه و رو کردن خداوند

• یعنی اخلاص

• كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ (۲۶) هر چه بر [زمین] است فانی‌شونده است (۲۶)

• عمل انسان برایش باقی می ماند

عمل: اندوخته ابدی انسان ای انسان آگاه باش که ابدیت در پیش داری

- **يَوْمَئِذٍ يَصُدُّرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لَّيْرًا أَعْمَالَهُمْ (۶)** آن روز مردم [به حال] پراکنده برآیند تا [نتیجه] کارهایشان به آنان نشان داده شود (۶)
- **فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ (۷)** پس هر که هموزن ذره‌ای نیکی کند [نتیجه] آن را خواهد دید (۷)
- **وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ (۸)** و هر که هموزن ذره‌ای بدی کند [نتیجه] آن را خواهد دید (۸)
- **يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ رَؤُوفٌ بِالْعِبَادِ (آل عمران آیه : 30)**
- روزی که هر کس کارهای نیک و کارهای بد خود را در برابر خود حاضر ببیند، آرزو کند که ای کاش میان او و کردار بدش فاصله ای بزرگ بود خداوندشما را از خودش می ترساند و خدا به بندگانش مهربان است.

ظهور و بازگشت عمل به انسان در آخرت

• وَوَضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَا لَ هَذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا **سوره : الكهف**
آیه : 49

**عمل انسان در قیامت ظهور و حضور پیدا میکند و
خود عمل جزای انسان است (آنچه در دنیا بکاری
در آخرت همان را میدروی)**

• وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا

عمل انسان همدم همیشگی انسان

- در روایات می‌خوانیم:
- در لحظه مرگ، مال و فرزندان و عمل انسان برای او مجسم می‌شوند، محتضر به مال توجهی می‌کند، می‌بیند جز کفن سهم دیگری ندارد، توجهی به فرزندان و همسرش می‌کند، ولی آنان هم تا گور او را بیشتر همراهی نمی‌کنند و تنها عمل اوست که تا ابد با اوست.

•

عمل: اندوخته ابدی انسان ای انسان آگاه باش که ابدیت در پیش داری

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ (۹۹) تا آنگاه که مرگ یکی از ایشان فرا رسد می‌گوید
پروردگارا مرا بازگردانید (۹۹)

لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ (۱۰۰) شاید من
در آنچه وانهاده‌ام کار نیکی انجام دهم نه چنین است این سخنی است که او گوینده آن است و پشاپیش آنان
برزخی است تا روزی که برانگیخته خواهند شد (۱۰۰) المومنون

کسی که دنیای خود را عوض می‌کند اولین سخنی که بر زبان او جاری می‌شود رب ارجعونی؛ خدایا مرا
به دنیا برگردان (مومنون/99) است.

عمل: اندوخته ابدی انسان

وَهُمْ يَصْطَرِحُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرَجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن نَّصِيرٍ (۳۷)

و آنان در آنجا فریاد برمی آورند پروردگارا ما را بیرون بیاور تا غیر از آنچه می کردیم کار شایسته کنیم مگر شما را [آن قدر] عمر دراز ندادیم که هر کس که باید در آن عبرت گیرد عبرت می گرفت و [ایا] برای شما هشدار دهنده نیامد پس بچشید که برای ستمگران یآوری نیست (۳۷)

• وَلَوْ تَرَى إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُو رُءُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ (۱۲)

• و کاش هنگامی را که مجرمان پیش پروردگارشان سرهاشان را به زیر افکنده اند می دیدی [که می گویند] پروردگارا دیدیم و شنیدیم ما را بازگردان تا کار شایسته کنیم چرا که ما یقین داریم (۱۲)

خسران

• يَوْمَ يَجْمَعُكُم لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ وَمَن يُؤْمِن

نمی‌توان توصیف کرد که آنها به چه بلایی گرفتار شدند

- به تعبیر امیرالمومنین: فغیر موصوف ما نزل بهم؛ یعنی نمی‌توان توصیف کرد که آنها به چه بلایی گرفتار شدند (نهج البلاغه؛ خ 109) حضرت امیر با اینکه امیر بیان است ولی حال آنها را غیر قابل توصیف می‌داند.
فردی که زندگی خود را با اشتباه سپری کرده حاضر است دنیا و مافیها را فدیة بدهد تا او یک لحظه به این دنیا بیاید، چون آنجا می‌فهمد که در یک لحظه دنیا، می‌توان قیامت برپا کرد اما اجازه نمی‌دهند و می‌گویند: و لات حین مناص؛ (چه سود) که زمان، زمان فرار نبود. (سوره ص آیه ۳)

هر روز ادمی: فرصتی که از کف می‌رود

• امام علی (ع) : هیچ روزی بر فرزند آدم نمی‌گذرد مگر اینکه به او می‌گوید من روز تازه‌ای هستم و درباره تو گواهی میدهم در من کار نیک کن و عمل خیر بجا آورد تا در روز قیامت به نفع ات گواهی دهم زیرا بعد از این (امروز) هرگز مرا نخواهی دید.

تفسیر نمونه جلد 22 صفحه 41

اعمال انسان در هر روزی ابدیت ادمی را شکل می‌دهد

چه زود دیر می‌شود

عمل: اندوخته ابدی انسان

- آه مِنْ قَلَّةِ الزَّادِ، وَ طُولِ الطَّرِيقِ، وَ بُعْدِ السَّفَرِ، وَ عَظِيمِ الْمَوْرِدِ»
- آه از اندکی توشه، درازی راه، دوری سفر و بزرگی مقصد.

• کسی به فکر ما نیست

• «يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ؛ وَ أُمِّهِ وَ أَبِيهِ؛ وَ صَاحِبَتِهِ وَ بَنِيهِ»؛

- ما اگر دست خالی باشیم، هیچ کس به فریادمان نمی‌رسد، عزیزترین عزیزان هم در آن روز به فکر کسی نیستند.